

DARÁNYI IGNÁC TERV

Dél-Bácska (HUKN20004) NATURA 2000 terület fenntartási terve

Akusztika Mérnöki Iroda Kft.
6500 Baja, Szent László u. 105. sz.
Munkaszám: BM 005396

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A NATURA 2000 fenntartási terv elkészítésében közreműködők:

*A téma szakmai
koordinátora:*

Tan Attila

*projektvezető, Akusztika Mérnöki Iroda
Kft., ügyvezető, élelmiszeripari
gépészmérnök, munkavédelmi- és
környezetvédelmi szakmérnök*

*A vállalkozó
képviselője:*

Kalmár Viktória

*projektvezető-helyettes, Akusztika Mérnöki
Iroda Kft., irodavezető, minőségügyi
munkatárs, munkaügyi szervező, angol nyelv
és irodalom szakos tanár*

*A projekt szakmai résztvevője, a terv
készítője:*

Agócs Gábor

*megbízott táj- és természetvédelmi szakértő,
erdésztechnikus,
okl. környezetmérnök*

Köszönetnyilvánítás

*Köszönet illeti a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkatársait a NATURA 2000
fenntartási terv elkészítésében való közreműködéséért.*

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető

I. Natura 2000 fenntartási terv	4
1. A terület azonosító adatai	4
1.1 Név	4
1.2. Azonosító kód	4
1.3. Kiterjedés	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1.5. Érintett települések	4
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzések, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	31
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	34
3.2.4. Kutatás, monitorozás	34
3.2.5. Mellékletek	36
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdon viszonyok függvényében	38
3.3.1. Agrártámogatások	38
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	38
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	39
3.3.2. Pályázatok	41
3.3.3. Egyéb	41
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	41
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	41
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	43
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	46

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név

Dél-Bácska kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület

1. 2. Azonosító kód

HUKN20004

1. 3. Kiterjedés

781,46 ha (3 külön területegységből áll)

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhely-típus	Natura 2000 kód
*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	1530
*Síksági pannon löszgyepek	6250

*kiemelt jelentőségű élőhely-típus

Jelölő fajok

Közösségi jelentőségű növényfaj

Kisfészkes aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	4081
--	------

Közösségi állatfaj

jelentőségű

Dunai tarajosgőte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	1993
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	1188
Molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>)	2633

1. 5. Érintett települések

Bács-Kiskun megye: Gara, Madaras

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1. 6. Egyéb védettségi kategóriák

Ex- lege védett terület: A Garai Sós-tó területéből a szikes tónak megfelelő élőhelyek az 1996. évi LIII. tv. 23. §. (2) bekezdése értelmében ex-lege (szikes tó) országos jelentőségű védett természeti területnek minősülnek.

Országos Ökológiai Hálózat: A Garai Sós-tó területe és madarasi terület legnagyobb arányban magterületként (95 %) és elenyésző részben ökológia folyosóként (5 %) van nyilvántartva.

1. 7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Magyarország Vízyűjtő-Gazdálkodási Terve Felső-Bácska tervezési alegység, 2010 Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Budapest
- Körzeti Vadgazdálkodási terv, 2007 Bács-Kiskun megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály, Kecskemét
- 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, Érvényessége: 2005.I.1. – 2014.XII.31., Törzskönyvi száma: 32/2005.
- Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve, 2011, Bács- Kiskun Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 19/2011. (XI.29.) önkormányzati rendelete, Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés 190/2011. (XI.25.) Kgy. határozata

Településrendezési tervek:

Gara:

- Szerkezeti terv és leírás módosítása elfogadva a 105/2011. (VII.18.) sz. határozattal,
- Szabályozási terv és helyi építési szabályzat módosítása jóváhagyva a 12/2011. (VII.18.) önkormányzati rendelettel

Madaras:

- Nincs érvényben lévő Területrendezési Terv és Helyi Építési Szabályzat, megalkotása és jóváhagyása folyamatban van.

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. törvény

- A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény
- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 3.) VM rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett szikes tavak jegyzékéről szóló 8006/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mező- gazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX.11.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet
- A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet
- 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról

2. Veszélyeztető tényezők

A területen belül ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív vagy intenzívebb kaszálás	H	70	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek leromlása, szárazodása, illetve kistűzű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) állományának csökkenése a magérlelés előtti kaszálás miatt
A04.01	intenzív legeltetés	H	60	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek leromlása, diverzitás csökkenése a folyamatos taposás és rágás miatt
K01	abiotikus természetes folyamatok (lassú)	H	100	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek leromlása, diverzitás csökkenése a kedvezőtlen éghajlati változások miatt
A02	művelési mód változtatása	M	15	jelölő élőhelyek (*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek és fajok eltűnése gyeptáncosítással, agrotechnikai változtatásokkal elsődlegesen a jelölő kistűzű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) esetében
A03.03	kaszálás felhagyása(hiánya)	M	20	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek leromlása cserjésedés és invazív fajok térhódítása miatt
A04.03	pásztorlás felhagyása, legeltetés hiánya	M	50	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek leromlása, vegetáció változása cserjésedés és invazív fajok térhódítása miatt

I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	30	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, jelölő fajok –különösen a kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) állományának csökkenése a aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) és keskenylevelű ezüstfa (<i>Aelagnus angustifolia</i>) térhódítása miatt
J01.01	leégés	M	5	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, jelölő fajok állományának csökkenése az aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) és keskenylevelű ezüstfa (<i>Aelagnus angustifolia</i>) térhódítása miatt
J03.01	tipikus élőhelyi adottságok csökkentése vagy megszűnése	M	10	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, jelölő fajok állományának csökkenése
J03.02	élőhelyi összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra	M	20	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, pl. a kétéltű- és hüllők fajok, pl. a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) és dunai tarajosgőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) vonulási útvonalának keresztezése művi elemekkel
K02	természetes élőhely átalakulások, szukcessziós folyamatok	M	20	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése cserjésedés során, vizes élőhelyek átalakítása
D01	utak	L	5	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek

				degradációja, csökkenése, pl. a kétéltű- és hullók fajok, pl. a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) és dunai tarajosgőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) vonulási útvonalának keresztezése művi elemekkel
E03	szemét, hulladék	L	1	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, illegális hulladéklerakók megjelenése árnyékoló hatással
I02	problémát jelentő őshonos fajok	L	5	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) spontán terjedésével
J01.02	természetes tüzek visszaszorulása	L	1	*6250 Síksági pannon löszgyepek élőhelyének degradálódása („löszgyepek filcesedése”)

A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	egyéves vagy évelő lágyszárú növénytermesztés	H	20	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek degradációja, csökkenése, jelölő élőhelyek és fajok eltűnése gyepteszántással, agrotechnikai változtatásokkal elsődlegesen a jelölő kiskészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) esetében, illetve a molnargörény (<i>Mustela eversmannii</i>) esetében csökkentő tényező a rágcsáló irtó szerek használata
J02	emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok	H	80	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek kiszáradása, leromlása, pl. a kétéltű- és hullók fajok, pl.

				a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) és dunai tarajosgőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) vonulási útvonalának keresztezése művi elemekkel
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	80	*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek kiszáradása, leromlása a kedvezőtlen éghajlati változások miatt

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzések, a terület rendeltetése

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A *1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek, mint jelölő élőhelyek területének kiterjedése és konnektivitása ne csökkenjen, illetve ezen jelölő élőhelyek inváziós veszélyeztetésének mértéke ne növekedjen. *1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek jelölő élőhelyek természetessége felmérési időszakonként (hat évenként) legalább összesített területének 15%-án növekedjen, elsősorban az élőhelyek természetes vízkészleteinek megőrzése, a tájidegen inváziós növényfajok irtása, a szántóterületekről eredő zavaró hatások mérséklése és a gyepterkezelési gyakorlat javítása – így a mozaikos, hagyásterületi kaszálási gyakorlat és az élővilágot kímélő kaszálógéptípusok terjesztése, a szükségtelen tisztítókaszálások visszaszorítása, a kaszálási módszerek diverzifikálása – révén. Olyan fenntartható gazdálkodási forma további fenntartás, illetve kialakítása, mely során a veszélyeztető tényezők közül emberi hatásokra visszavezethető, ezáltal változtatásra képes, illetve az időjárási szélsőségek csökkentése, tompítása során az élőhelyek természetessége, fajkészlete, a jelölő fajok állománya megőrizhető.

Ezek közül a legfontosabb feladat a helyes vízgazdálkodás, optimális vízvisszatartás kialakítása, a természetvédelmi gyepterkezelés, gyepterkezelés kialakítása, fenntartása mellett az inváziós, tájidegen fajok visszaszorítására vonatkozó tevékenység.

A vonalas vízi létesítmények célnak megfelelő vízkormányzásával – így a vízhiányos időszakokban vízmegőrzéssel - biztosítani szükséges a bennük előforduló jelölő fajok, így a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) állományainak túlélését, továbbá a jelölő vizes élőhelyek természetes vízháztartási viszonyait.

A kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományok természetvédelmi helyzetét javítani szükséges, elsősorban az élőhelyeit kedvezőtlenül megváltoztató vízelvezetések mérséklésével és megszüntetésével, a természetes vízháztartási viszonyok helyreállításával, továbbá az élőhelyeit érő, mezőgazdasági eredetű zavaró hatások (így szerves anyag- és vegyszerbemosódások) csökkentésével, és az állományokat érintő mezőgazdasági területhasználat javítása – így a legeltetett állatok mennyiségének, fájának és fajtájának optimalizálása, a szükségtelen tisztítókaszálások visszaszorítása, a mozaikos, hagyásterületi kaszálási gyakorlat terjesztése, a kaszálási módok diverzifikálása – révén.

A molnárgörény (*Mustela eversmanii*) jelölő faj számára szükséges fenntartani a terület mozaikosságát, változatosságát.

A tervezésnél is figyelembe vett, alábbiakban felsorolt további védett és fokozottan védett fajok állományának megőrzése, további élőhely-fejlesztésekkel történő növelése javasolt. Ezen fajok a tarka sáfrány (*Crocus reticulatu*), szennyos ínfű (*Ajuga laxmann*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), érdes csűfű (*Astragalus asper*), budai imola (*Centaurea sadleriana*), karcsú orbáncfű (*Hypericum elegans*), mocsári kosbor (*Orchis laxiflora ssp. palustris*), selymes boglárka (*Ranunculus illyricus*), kései pitypang (*Taraxacum sertinum*), pusztai meténg (*Vinca herbacea*), sisakos sáska (*Acrida hungarica*), nappali pávaszem (*Inachis io*), kardfarkú lepke (*Iphiclides podalirius*), szongáriai cselőpók (*Lycosa singorinesis*), atalanta-lepke (*Vanessa atalanta*), vörösgém (*Ardea purpurea*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), szalakóta (*Coracias garrulus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), európai vakond (*Talpa europea*).

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján **„(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”**

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

Kezelési egységek

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében *kezelési egységeket* (KE) határozzuk meg, melyeket hasonló jellegű és azonos kezelési eljárást igénylő élőhely-foltok/egységek alkotnak (alapját az ÁNÉR élőhely-térkép adja). A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet, jellemzően természetes határokat követ a lehatárolás (vízfolyás, fásor, út, árok, töltés, táblahatár, stb.).

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, egyaránt tartalmaznak közösségi jelentőségű jelölő és nem jelölő élőhely-típusokat és fajok élőhelyeit egyaránt. Találhatók közöttük olyan részek is, amelyek a jelenlegi területalapú agrártámogatási rendszerben nem tartoznak a hasznosított mezőgazdasági területek közé (HMT), pl. mezsgyék, fásorok, mocsarak, vízállások. A kezelési egységeknél gazdálkodási jelleg szerint csoportosítva meghatározzuk azon intézkedéseket, amelyeket a közösségi jelentőségű élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely-fejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A fenntartási tervben szereplő előírás javaslatok meghatározása – művelési ághoz kötötten – élőhely-típus szintjén történt.

Külön jelenítjük meg a terület fenntartására vonatkozó gazdálkodáshoz nem köthető

javaslatokat, illetve a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatokat. A kezelési javaslatokat elkülönítjük az élőhely-típusok és fajok megőrzése érdekében kötelezően betartandó előírásokra és önkéntesen vállalható (választható) előírás-javaslatokra.

Fontos hangsúlyozni, hogy ezen kezelési előírási javaslat sablonokat a szöveges indokló rész egészíti ki a kódtáblában nem található, specifikus, területre jellemző kezelési javaslatokkal.

A tervezési területen élőhelyi jellemzők és gazdálkodási-hasznosítási szempontok alapján az azonos kezelést igénylő élőhelyekre vonatkozóan 10-féle kezelési egységet határoltunk le.

Ezen kezelési egységek a következők:

- KE1: Löszgyepek és szikes gyepek**
- KE2: Nádasok**
- KE3: Szántók**
- KE4: Nyílt vizek, tavak, csatornák**
- KE5: Nem őshonos fajú facsoportok, fasorok**
- KE6: Nedves cserjések, füzesek**
- KE7: Tájidegen erdők**
- KE8: Őshonos fasorok, erdősávok**
- KE9: Mocsárrétek**
- KE10: Bányagödör**

A kezelési egységek térképi lehatárolását és megjelenítését a Mellékletben található 5. számú térkép – Kezelési egységek tartalmazza.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok:

Itt azokat a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat fogalmaztuk meg, amelyek az egész Natura 2000 területre általánosan érvényesek (A kezelési egységek (KE) esetenként tartalmaznak további gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatokat is.):

A tervezett területen kivett területek aránya nem növekedhet. Bányászat (homok, lösz), bányatelek nyitása nem támogatható. Technikai sporttevékenység (quad, off-road) nem támogatható.

Turisztika szempontjából a terület látogatása korlátozott létszámban, kizárólag az utakon történhet, tömegturizmus jelenléte nem támogatható. Turizmus fejlesztését földtani képződményekkel, kulturális örökségek (földvár) együttes bemutatóhelyeivel javasolt összekötni.

Bármely olyan földhasználati tevékenység kerülendő, mely a természeti értékeket (pl. védett növényfajok), a tájképet vagy a feltárás szelvényét veszélyeztetheti. Így különösen nem támogatandó a gépjárművel történő behajtás, beépítésre szánt terület kijelölés, villamos hálózati elem kiépítés, nagynyomású gáz- és olajvezeték átvezetés.

B) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

Egész területre vonatkozó, gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ez a fejezet tartalmazza azokat a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatokat, amelyek kezelési egységektől függetlenül a teljes Dél-Bácska kiemelt jelentőségű természet megőrzési területre érvényesek vagy javasolhatóak. Az ezen felüli gazdálkodáshoz köthető általános javaslatokat az egyes KE (kezelési egységek) határozzák meg.

A továbbiakban az erdőgazdálkodás és vadgazdálkodás tekintetében az egész területre vonatkozó általános kezelési javaslatok kerülnek ismertetésre:

Erdőgazdálkodás:

Az érintett NATURA 2000 területen belül található erdőrészekre a jóváhagyott 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve a legfőbb szabályzó dokumentum.

Azonosító adatai: 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, Érvényessége: 2005.I.1. – 2014.XII.31., Törzskönyvi száma: 32/2005..

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tüzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló *2009. évi XXXVII. törvény*; az erdők tűz elleni védelméről szóló *4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet*. Elsősorban: a tüzesetek megelőzésével kapcsolatos előírások, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok, az erdőtüz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtése, az erdőterületen található védett növénytársulásokban a teljes talaj-előkészítés és a vágásterületen az égetés csak növény-egészségügyi indokból vagy természeti kár megelőzése, illetve elhárítása miatt végezhető.

Az erdőterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Vadgazdálkodás:

A tervezési terület által érintett vadgazdálkodási egységek érvényes vadgazdálkodási üzemtervei értelmében a Natura 2000 területeken nem megengedett olyan tevékenységet folytatni, amely a jelölő élőhely-típusok fennmaradását veszélyezteti.

A vadgazdálkodási üzemterv természetvédelmi szempontú előírásainak értelmében előzetesen egyeztetni javasolt a nemzeti park igazgatósággal minden olyan tevékenység végzése előtt, amely a fenti állapot bekövetkezését eredményezheti, de különösen az alábbi esetekben:

Vadászati létesítmény, berendezés (les, cserkelőút, szóró, sózó, dagonya, stb.) elhelyezése a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve javasolt.

Vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatban kiemelendő a vad védelméről a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló *1996. évi LV. törvény*, annak vonatkozó előírásai: elsősorban: vad és élőhelyének védelme, vadászatra jogosult vad és élőhely-védelmi feladatai, vadászati idény és vadászati tilalmi idő, vadászati kíméleti terület, vadgazdálkodási tervek, vadkár megelőzése.

Kezelési egységek és kezelési javaslataik:

a) Kezelési egység kódja: KE1 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Lőszgyepek és szikes gyepek

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhelyek/ÁNÉR):

- 1. 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak / F2 Szikes rétek**
- 2. 6250 Síksági pannon lőszgyepek / H5 Alföldi sztyepprétek**
- 3. -/OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek**
- 4. -/OD Lágyszárú özönfajok állományai**
- 5. -/OB Jellegtelen üde gyepek**

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Gyepterületeket a változatos domborzati viszonyok megőrzése érdekében elsősorban legeltetéssel esetleg kaszálással javasolt hasznosítani. A legeltetés elsősorban juh, kecske, ló és szarvasmarhafélékkel javasolt. A legelőnyomás mértéke az ökológiai viszonyoktól függően változhat, illetve a legeltetési időszak mértéke is.

A jelölő és egyéb gyepterületeken általánosságban megfigyelhető az erőteljes cserjésedés, mely megállítása és visszaszorítása fontos feladat. Gyakran figyelhetők meg galagonyásodó állományok (4-5-nél több egyedből álló csoportok), a cserjék záródása azonban az élőhely beszűküléséhez és későbbiekben eltűnéséhez vezet. Az erősen cserjésedett állományokból a fajszegény galagonyás-kökényes cserjefoltokat ki kell vágni. A cserjeirtáskor a füves vegetációt és a talajt meg kell kímélni, a kivágott cserjéket a területről el kell távolítani, helyben égetni nem javasolt. A kivágott cserjék során védekezni kell a sarjadás ellen, elsősorban kivágás után a törzs-metszlap vegyszeres kezelésével, későbbiek a sarjak leverésével. Ahol a legeltetést már sikerült megvalósítani, ott a sarjakat többnyire visszarágják a legelő állatok, tehát kevesebb utógondozást igényel.

A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos cserjék és fák megőrzését biztosítani kell, kivágásukra gazdasági okból nem kerülhet sor. A természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával, természetvédelmi céllal, a természetes gyepek túlzott térvesztésének elkerülése érdekében állományuk gyéríthető, zárt állományaik kialakulását meg kell akadályozni.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY08	Dobkasa és talaj meghajtású rendsodró rendkezelő használata tilos.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.

GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék
GY68	Legeltethető állatfaj: juh
GY69	Legeltethető állatfaj: kecske
GY70	Legeltethető állatfaj: lófélék (ló, szamár)
GY72	A kaszálás június 15. után lehetséges.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY80	A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY91	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnél kell teltetnie.
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY95	15-20% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY116	A területen trágyadeponia, széná és szalmakazlak elhelyezése tilos.
GY117	Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jászágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Az élőhely-fejlesztési céllal megállapított kezelési javaslatok elsősorban az évente változó ökológiai állapotoknak megfelelő, előzetesen egyeztetett kezelési terv (legeltetési, kaszálási) a túllegetetés megelőzése, a jelölő, illetve védett, fokozottan védett természeti értékek állományának megőrzése érdekében szolgálja.

Azon gyepterületeken, ahol illegális beszántás történt, ott lehetőség szerint a gyepterület minél előbbi visszaállításával korrigálni szükséges a művelési ág határokat.

További gulyaállások, delelőhelyek kijelölésével, kialakításával csökkenthető a legelőnyomás a löszgyepterületein.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Az illegálisan elhelyezett hulladék eltávolítása, illetve a jövőbeni hulladéklerakások megakadályozása szükséges. A területen már korábban is előfordult illegális homokbányászat, ezért további ilyen jellegű tevékenység megakadályozása is fontos. További nyomvonalas létesítmények kialakítása nem javasolt. További kivett területek kialakítása nem javasolt.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés nem javasolt. Energia ültetvények létrehozása nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő telepítés támogatható, elsősorban a madarasi löszgyepen, ahol a kiszáradás csökkentése, nedvesebb mikroklíma, delelőhelyek kialakítása érdekében javasolt fejlesztés.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A kezelési, fenntartási javaslatok a szikes gyepek és löszgyepek és természeti értékeinek hosszútávon fenntartható kezelésére, megőrzésére kerültek megállapításra.

Akár direktvetéses felújításról akár szénaterítéses vagy szénamurvás felületetről beszélünk a felületessel járó gépi munkavégzés minden esetben a terület egyes helyeken változatos domborzati viszonyainak károsodását eredményezi, illetve a erős taposással járó munkaművelet veszélyeztetheti a gypszerkezetet. Ugyanezen indokok miatt kerülni kell a tisztítókaszálások során a talajmeghajtású eszközöket is. A dobkasza használata nem javasolt, mivel örvénylő, szívó hatása miatt a gyepek apró termetű állatfajaira legnagyobb részére veszélyt jelent, illetve a domborzati viszonyok sem teszik lehetővé azon, ilyen jellegű tevékenységet, mely nem veszélyeztetné a felszíni formákat, illetőleg hozzá kapcsolódó gyepterületet. Tűpászták létesítésével járó gépi talajmunkák egyrészt a terület formavilágában okoz érzékeny károkat, illetve a talajműveléssel felnyitott gypfelszín éppen a inváziós fajokkal egyébként is veszélyeztetettebb erdőterületekkel határos részeken teszi lehetővé lágy- és fasszárú inváziós fajok gyepterületeken való megjelenését, elterjedését.

A nem kezelt gyepterületeken, a szukcessziós folyamatok eredményeképpen cserjésedés megakadályozása természetkímélő módszerekkel történik, legeltetéssel és szükség esetén kézi vagy kisebb kerti traktoros tisztítókaszálással karbantartható. A már cserjésedett részeken különös tekintettel szükséges elvégezni a munkát a kezelési javaslatok szerint, hiszen ezen cserjés foltokhoz kötődhet védett, fokozottan védett természeti érték. Ezeket a meghagyásra szánt foltokat, illetve az elszórtan meghagyandó egyedeket előzetes kijelölés alapján javasolt megőrizni. Az őshonos hagyasfák, hagyasfa-csoportok, vadgyümölcsök megőrzésével a terület fajgazdagságának biztosítása mellett fontos tájképi jellege, illetve speciális mikroklíma megőrző jellege biztosítható.

Mind legelő, mind kaszálóterületek találhatók, melyek közül a legelőterületek bővítése javasolt. Lehetőség szerinti legeltetés a természetkímélőbb gyepterületi forma, legeltethető állatfajok mindegyike alkalmazható térben és időben a természetvédelmi kezelő szervvel egyeztetve a területen. A kaszálás technikai hátterén kívül (dobkasza károsítása) egyéb javaslatok is segítik a gyepterület hosszú távú fenntartását. A kaszálás során meghagyandó hagyasfoltok kijelölésénél figyelemmel kell lenni a kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) legerősebb állományaira és ezen foltokban szükséges kijelölni, azon foltokban ahol a kiscsészű aszat állománya, illetve egyéb védett növényfajok állománya nem fordul elő, elegendő a 10-15 %-os hagyasfolt kialakítása, azonban olyan területeken ahol ezen fajok állománya megtalálható javasolt az állománya megőrzése érdekében, nagyobb 15-20 %-os hagyasfoltok kialakítása, mely során a növény állománya a foltban belül helyezkedik el. A löszgyepek gulyaállásainak, itatóhelyeik kialakításánál fokozottan figyelemmel javasolt lenni a túllegeltetés és ezzel járó gyepterület degradációjának megelőzésére.

Az ezen kezelési egységhez kötődő kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) fajmegőrzési javaslatai a kaszáláshoz, legeltetéshez kötődően már előzetesen kifejtésre kerültek, ezeken túl különösebb intézkedés nem javasolt, illetve ezen túl a jelölő molnárgörény (*Mustella eversmannii*) állománya érdekében további fajvédelmi intézkedések nem szükségesek a kezelési egységben belül.

a) Kezelési egység kódja: KE2 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Nádasok

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhelyek/ÁNÉR)

1. - / B1A Nem tűzegképző nádasok

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Nagyobb nádterületek csak a madarasi Natura blokkban találhatók, egykori szikes tavak helyén, itt elképzelhető a nádasok kezelése, nádaratás. Mivel azonban több jelölő állatfaj, elsősorban a dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*), illetve a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) kötődik ezen élőhelyhez, így a nádterületek kezelése megfelelő körültekintéssel történhet.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.
V46	December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talaviszonyok figyelembe vételével.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Azon nádas területeken, ahol illegális beszántás történt, ott lehetőség szerint a nádas minél előbbi visszaállításával szükséges korrigálni a művelési ág határokat.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Az illegálisan elhelyezett hulladék eltávolítása, illetve a jövőbeni hulladéklerakások megakadályozása szükséges. Azon kis területű élőhelyeken, melyeken védett természeti érték szempontjából fontos, illetve nem veszélyeztetett Natura 2000 jelölő élőhelyeket, fajokat ott lokális, irányított, természetvédelmi kezelési célú égetés is elképzelhető

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés nem javasolt. Energia ültetvények létrehozása nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Nagyobb nádterületek csak a madarasi Natura blokkban találhatók, egykori szikes tavak helyén, itt elképzelhető a nádaratás. Ezen feltételek elsősorban ezekre a területekre vonatkoznak. A többi helyen található kisebb nádfoltok megőrzése javasolt a mozaikosság fenntartása érdekében, illetve szórtabb nádasokban előforduló védett és közösségi jelentőségű növényfajok így a kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományának megőrzésére.

A nádaratás során a közelítő és depózó helyek előzetes kijelölésével megelőzhető, azon élőhely-foltok –még fagyot talajon is- várható károsodása, mely helyeken védett természeti értékek fordulnak elő, erre jó példa az egykori, mára teljesen benádasodott kissé szikesebb tómeder löszoldalain csak néhány kis foltban tenyésző szennyes ínfű (*Ajuga laxmanni*). A nádaratás során olyan technológiát kell alkalmazni, mely nem akad el a nádasban, így nem okoz maradandó talajsérülést a nádasban, így lehetőség szerint a nagyobb összűlű, önjáró gépek alkalmazása csak tartós fagyok beálltával javasolt. A nádaratás érdekében nem történhet vízkormányzás, hiszen vizes élőhelyekhez kötődő, jelölő állatfajok, így a a dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*), illetve a vöröshasú unka (*Bombina orientalis*) érdekében is a későbbiekben egészen biztosan negatív hatással lehet, hiszen a lecsapolás és nádaratás utáni tavaszi időszakban a szélsőséges időjárási tényezők, az alacsony talajvízszint miatt nem biztosított a vízutánpótlás.

a) Kezelési egység kódja: KE3 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Szántók

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR)

1. - / T1 egyéves szántóföldi kultúrák

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A természetvédelmi kezelés során, szükséges a valós állapotoknak megfelelő művelési ágakra történő kataszteri nyilvántartásban való módosítás. Meglévő szántók visszagyepesítése támogatandó.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
SZ22	Rágcsálóirtószerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ29	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ54	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A Garai Sós-tó területén található, szántó művelési ágban lévő területeket javasolt a jövőben lucernatelepítés után visszagyepesíteni.

Azon gyepterületeken, ahol illegális beszántás történt, ott lehetőség szerint a gyep minél előbbi visszaállításával korrigálni szükséges a művelési ág határokat.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Művelés alól kivett területek létesítése nem javasolt. Bányászat, bányaterület kialakítása még ezen területeken sem támogatható.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés nem támogatható, kizárólag a Madarasi löszgyep nagy kiterjedésű szántóterületein, ahol elsősorban őshonos faállománnyal, legalább 2-3 elegy fafajjal történő erdősítés javasolt (pl. löszölgyesek rekonstrukciója).

A 153/2009. (XI.13.) FVM rendelet 1.§ (1) bekezdés i) pontjában megfogalmazott, intenzíven terjedő fa- és cserjefajokkal történő erdőtelepítés nem javasolt!

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Szántók visszagyepesítése során fás legelő kialakítása támogatandó.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok a szomszédos gyepterületek, illetve a felszíni és felszín alatti vizek védelmében kerültek kiválasztásra, elsősorban a műtrágya, kemikáliák használatának korlátozására, illetve a gyepek rekonstrukciójára vonatkozóan.

Rágcsálóirtó használatának mellőzése jelölő fajunk, a molnárgörény érdekében javasolt, mivel a molnárgörény fő táplálékai a rágcsáló kisemlősök.

A szántón történő gyeptelepítés, visszagyepesítés kivitelezésére többféle módszert

kínálkozik mely során kiemelt figyelmet érdemel, hogy a megtelepedő inváziós fajok elleni védelem.

a) Kezelési egység kódja: KE4 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Nyílt vizek, tavak, csatornák

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR)

1. - / U8 Állóvizek

2. - / U9 Folyóvizek

3. - / BA, B1A, B6 – Mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál, nádasok, gyékényesek

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Rendkívül fontos azonban a rendkívüli csapadékosabb időszakban a túlzott nagy vízborítás megtartása. Az Igali-főcsatorna és hozzá kapcsolódó meliorációs csatornák vízi növényzetének karbantartását, kaszálását úgy célszerű végezni, hogy lehetőség szerint a Natura 2000 területre érkező víz minél gyorsabb, a területről lefolyó vízmennyiség minél lassabb haladását okozza, eközben mintegy szűrőként működjön.

Fontos lenne elérni, hogy a vízügyi kezelő kezelésében lévő, meglévő csatornák, mesterséges vizek vízjogi üzemeltetési engedélyei a vízügyi hatóság általi felülvizsgálat keretében aktualizálásra kerüljenek a kiadásuk óta megváltozott körülményekre tekintettel, hogy a vízjogi üzemeltetési engedélyek a valós adatokat, paramétereket tartalmazzák. Azon meglévő vízi létesítmények esetében, amelyek nem rendelkeznek még vízjogi üzemeltetési engedéllyel, meg kell vizsgálni a funkcionális szerepüket és továbbüzemeltetési igény esetén be kell szerezni a vízjogi fennmaradási engedélyeket a vízügyi hatóságtól. A fenti engedélyezések során a természetvédelmi kezelő Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságot, természetvédelmi kezelői állásfoglalás megadása kapcsán, illetve a természetvédelmi hatóságot szakhatósági állásfoglalás megadása kapcsán be kell vonni az eljárásokba. A jövőbeni beavatkozások engedélyezései során (mivel jövőbeni műtárgyak, művek építéséről lehet szó, esetleg vízkormányzás-változtatások és üzemeltetési változtatások, melyek előzetesen vízjogi engedélykötelesek) vizsgálni kell az összes hatást, melyeket a hatótényezők építéskor és főként üzemeltetéskor indukálnak.

Ha a vízmegőrzésből adódó károkozás esetében – amely nem konkrétan lehatárolható területeket érint, mert mindig változó lehet az adott helyzettől függően - a természetvédelmi indoknál magasabb szintű érdekek (élet- és vagyónvédelem) sérülnének, úgy a konkrét, hirtelen jövő helyzetek megítélése eltérhet a NATURA 2000 terület hosszú távú célkitűzéseitől.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszállás tilos.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A legfontosabb feladat a vízmegőrzés a Sós-tó gyepterületein, az Igali-főcsatorna vízmegőrző műtárgy hatékony és folyamatos kezelésével, optimális vízmagasság folyamatos fenntartásával. (A 19+109 cskm. zsilipnél kísérleti üzemeltetésként (II-IV: 89,7 mBf bukószint, V: 89,6 mBf bukószint, VI.: 89,5 mBf bukószint, VII-I: 88,8 mBf bukószint), 1530 üde szikes rét és jelölő kisérszű aszat, (89,4-90,3 mBf térszínt) érdekében.) A konkrét vízszinteket később a felülvizsgált vízjogi üzemeltetési engedély tartalmazza.

Az Igali-főcsatorna szakaszán áttöltések segítik, segíthetik a gyepterületre történő vízkormányzást. Megoldás lehet a meliorációs csatornák betemetése, mely kisebb-nagyobb tájsebeket okozna, de később regenerálna.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Az illegálisan elhelyezett hulladék eltávolítása, illetve a jövőbeni hulladéklerakások megakadályozása szükséges.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés nem támogatandó. Energia ültetvények létrehozása nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A Garai Sós-tó területén az Igali-főcsatornán érkező víz gyepterületeken történő megőrzése, a csatorna vízszintjének folyamatos kezelése és horgásztó kezelése érdekében kerültek megállapításra kezelési javaslatok. A Madarasi löszgyepen a Kígyós-csatornán, vízmegőrzési műtárgyakkal, elsősorban fenékküszöbök létesítésével csökkenthető a víz viszonylag gyors elvezetése, a terület vízmegőrzése, talajvízszint növelése. A vegetációs időben történő tókaszállás, hínárkaszállás veszélyezteti a jelölő kételtűfajok, a dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*), illetve a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és petecsomóit, lárvák búvó- és táplálkozó helyeit. Halastómeder meszezésének mellőzésével, nem veszélyes növényvédelmi szerek alkalmazásával elkerülhető a tóban és leengedés esetén visszamaradt kobolyákban élő vízi élőlény-együttes pusztulása, mely fontos táplálékforrás jelölő kételtűfajok számára. A nádaratás során a közelítő és depózó helyek előzetes kijelölésével megelőzhető, azon élőhely-foltok –még fagyot talajon is- várható károsodása, mely helyeken védett természeti értékek fordulnak el

a) Kezelési egység kódja: *KE5 kezelési egység*

b) Kezelési egység megnevezése: *Nem őshonos fajú facsoportok, fasorok*

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / *S7 Nem őshonos fajú facsoport, erdősávok és fasorok*

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Gyepterületen található idegenhonos fasorok, facsoportok megőrzése madárvédelmi szempontból és tájvédelmi szempontból javasolt. A gyepterületekkel határos részeken fokozott figyelmet kell fordítani a gyorsan sarjadó, inváziós fajok a közeli gyepterületen való elterjedésének megakadályozására. Ezen fajok esetében javasolt a gyepterületekkel határos részeken a későbbi sarjak ellen mechanikusan vagy vegyszeresen védekezni.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett NATURA 2000 területen belül található erdőrészletekre a jóváhagyott 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve a legfőbb szabályzó dokumentum.

Azonosító adatai: 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, Érvényessége: 2005.I.1. – 2014.XII.31., Törzskönyvi száma: 32/2005.

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tűzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló *2009. évi XXXVII. törvény*; az erdők tűz elleni védelméről szóló *4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet*. Elsősorban: a tűzesetek megelőzésével kapcsolatos előírások, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok, az erdőtűz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtése, az erdőterületen található védett növénytársulásokban a teljes talaj-előkészítés és a vágásterületen az égetés csak növényegészségügyi indokból vagy természeti kár megelőzése, illetve elhárítása miatt végezhető.

A gyepterületen előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A Garai Sós-tó területén található ezen élőhely foltban lévő nemes-nyaras fasor kíméletre javasolt, madárvédelmi berendezések találhatóak meg rajta, illetve védett, fokozottan védett madárfajok jelenlegi (pl. holló (*Corvus corvus*)) és potenciális (vetési varjú (*Corvus frugilegus*)) költő- és fészkelő-helyei.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Madárvédelmi berendezések támogathatóak.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Gyepterületen található idegenhonos fasorok, facsoportok megőrzése madárvédelmi szempontból és tájvédelmi szempontból javasolt. Az egyetlen előírás- javaslat a gyepterületen előforduló, de külön, jelen kezelési egységbe eső nem őshonos fajú facsoport, erdősáv és fasor állományába tartozó őshonos fajú faegyedek megőrzése érdekében került megállapításra.

Élőhely megőrzése, a kezelési javaslat betartása elsősorban a mozaikos élőhelyet preferáló, nagy területet használó, jelölő molnárgörény (*Mustela eversmannii*) állománya kedvező hatással bír.

a)Kezelési egység kódja:KE6 kezelési egység

b)Kezelési egység megnevezése: *Nedves cserjések, fűzések*

c)Érintett élőhelyek (jelölő élőhelyek/ÁNÉR)

1. - / P2A Nedves cserjések

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Nedves cserjések, fűzfoltok megőrzése, fenntartása a terület mozaikosságát növelik.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett NATURA 2000 területen belül található erdőrészletekre a jóváhagyott 842. számú

Kelebiai Körzet Erdőterve a legfőbb szabályzó dokumentum.

Azonosító adatai: 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, Érvényessége: 2005.I.1. – 2014.XII.31., Törzskönyvi száma: 32/2005.

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tűzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény; az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet. Elsősorban: a tűzesetek megelőzésével kapcsolatos előírások, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok, az erdőtűz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtése, az erdőterületen található védett növénytársulásokban a teljes talaj-előkészítés és a vágásterületen az égetés csak növény-egészségügyi indokból vagy természeti kár megelőzése, illetve elhárítása miatt végezhető.

A gyepp- és erdőterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

További erdőtelepítés és energiaültetvény létrehozása nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A Garai Sós-tó területén egy foltban található őshonos cserjés élőhely, mely megőrzése a terület mozaikosságának növelése, ezáltal a jelölő molnárgörény (*Mustella eversmannii*) élőhelyének védelme érdekében javasolt.

a)Kezelési egység kódja: KE7 kezelési egység

b)Kezelési egység megnevezése: Tájidegen erdők

c)Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / S1 Akácosok

2. -/ S6 Nem őshonos fajokból álló spontán erdők és cserjések

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Törekedni kell a nem őshonos fafajokból álló erdők és fásítások – termőhelynek megfelelő – természetes, vagy természetszerű életközösségekké alakítására.

Az erdőgazdálkodási tevékenység nem járhat természetes gyepek állapotának időszakos rontásával sem, ez fokozott figyelmet érdemel a fahasználati munkák során a munkaterület, a faanyag közelítése és a faanyag készletezése, közelítése és szállítása során. Illetve a gyepterületekkel határos részeken fokozott figyelmet kell fordítani a gyorsan sarjadó, inváziós fajok a közeli gyepterületen való elterjedésének megakadályozására. Ezen fajok esetében javasolt a gyepterületekkel határos részein egy kíméleti sávban (5-10 méteres) a fahasználati munkálatokat mellőzni, illetve a későbbi sarjak ellen mechanikusan vagy vegyszeresen védekezni.

A gyepterületek növelése érdekében elfogadható ezen tájidegen erdőterületeken vagy egyes részein az erdő művelési ágból való kivonás (akár más területeken való csereerdősítéssel) és gyep művelési ágba való átminősítés.

Általánosságban törekedni kell az erdő természetességének növelésére, így ezen erdőterületek felújítása során lehetőség szerint törekedni kell őshonos állomány kialakítására.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett NATURA 2000 területen belül található erdőrészekre a jóváhagyott 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve a legfőbb szabályzó dokumentum.

Azonosító adatai: 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, Érvényessége: 2005.I.1. – 2014.XII.31., Törzskönyvi száma: 32/2005.

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tüzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló *2009. évi XXXVII. törvény*; az erdők tűz elleni védelméről szóló *4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet*. Elsősorban: a tüzesetek megelőzésével kapcsolatos előírások, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok, az erdőtűz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtése, az erdőterületen található védett növénytársulásokban a teljes talaj-előkészítés és a vágásterületen az égetés csak növényegészségügyi indokból vagy természeti kár megelőzése, illetve elhárítása miatt végezhető.

Az erdőterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
E51	Felújítás táj- és termőhely honos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.
-----	---

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A gyepterületeken nagyobb foltokban lévő ezüsthéj szintén előzetes vegyszeres kezeléssel kerüljenek visszaszorításra. Az őshonos fajokkal való felújítás során hosszú távon biztosítható a kisarjadás veszélye a szomszédos jelölő gyepterületekre, emellett növelhető az erdő természetessége, természetes életközösségének kialakulása, jelölő molnárgeréy számára előnyös mozaikos élőhely kialakulása. Az önkéntes előírás több, változatos domborzatú és termőhelyű erdőrészletre vonatkozik, ezért mindig a termőhelynek megfelelő és legalább 3 fajú, elegyes erdő kialakítása javasolt. Elsősorban kocsányos tölgy (*Quercus robur*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei szil (*Ulmus minor*), szürke nyár (*Populus canescens*), feketenyár (*Populus nigra*).

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslat.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Tájidegen fajok uralta erdőállomány szegélyében gyepel érintkező szegélyében a gyepterületre való kisarjadás kockázatát (elsősorban akác (*Robinia pseudoacacia*), bálványfa (*Ailanthus altissima*)) az erdőrészlet gyepel érintkező szegélyében a fahasználati munkák mellőzése javasolt. A kötelező előírásban meghatározott tájidegen fajok terjeszkedésének megakadályozása mechanikus és/vagy vegyszeres kezeléssel történhet.

A véghasználat utáni sikeres felújítást őshonos, termőhelyre illő, elegyfajokat tartalmazó állománnyal javasolt végrehajtani, mivel a jövőben ezzel jelentősen csökkenthető az idegenhonos inváziós fajok kisarjadásának veszélye, e mellett az erdő természetességi állapotának javulását is eredményezi. Az inváziós fajok terjedésének, sarjadásának veszélyei is ezen helyeken fokozottabb figyelmet érdemel, korlátozási javaslatok is e helyeken kerültek megállapításra.

a) Kezelési egység kódja: KE8 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Őshonos fasorok, erdősávok

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / RA Őshonos fajú facsoport, fasorok, erdősávok
2. - / Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos, vegyes erdők

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az őshonos facsoportok megőrzése javasolt általánosságban. Fahasználattal érinteni kizárólag valamely magasabb természeti érték érdekében javasolt. Kezelési egységen belül csekély területen előforduló, védelemre érdemes élőhely-típus. Idős, őshonos facsoportok, faegyedek megőrzésével a gyepek speciális mikroklímája biztosítható, illetve hozzá

kapcsolódó élővilágával növeli a terület diverzitását, mozaikosságát. A facsoportokon belül a fahasználat az alászorult, veszélyes, vagy gyepterületek árnyékoló hatása miatt érintheti.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett NATURA 2000 területen belül található erdőrészletekre a jóváhagyott 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve a legfőbb szabályzó dokumentum.

Azonosító adatai: 842. számú Kelebiai Körzet Erdőterve, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, Érvényessége: 2005.I.1. – 2014.XII.31., Törzskönyvi száma: 32/2005..

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tüzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló *2009. évi XXXVII. törvény*; az erdők tűz elleni védelméről szóló *4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet*. Elsősorban: a tüzesetek megelőzésével kapcsolatos előírások, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok, az erdőtűz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtése, az erdőterületen található védett növénytársulásokban a teljes talaj-előkészítés és a vágásterületen az égetés csak növény-egészségügyi indokból vagy természeti kár megelőzése, illetve elhárítása miatt végezhető.

A gyepterületen előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A terület gyepterületi gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező
GY31	A cserjeirtás megkezdését legalább 5 nappal írásban az nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák) eltávolítása nem megengedett.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Hagyasfaként csak őshonos fafajú egyedek hagyhatóak meg.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslat.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

További erdőtelepítés és energiaültetvény létrehozása nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Madárvédelmi berendezések telepítésének támogatása javasolt.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Ezen őshonos facsoportok a gyepterületeken belül elhelyezkedő, nem erdőművelési ághoz tartozó, így a gyephasználati kezelési javaslatok vonatkoznak rá. Elődegesen ezen foltok védelme, a közöttük lévő tájidegen, inváziós fásszárúak visszaszorítása érdekében kerültek megállapításra kezelési korlátozások. Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, illetve cserjések, gyümölcsfák nyújtotta talajközeli élőhelyek is fontos bújóhelyeül, árnyékoló helyeül szolgálna számos védett faj számára, így például a jelölő molnárgörény (*Mustela eversmanni*) számára is, ezért a kezelési javaslatok is ezen fák, facsoportok megőrzésére, korosbítására törekednek. Többnyire odvas fákhoz kötődő madár- és denevérfajok, mint például a zöld küllő (*Picus viridis*), a fekete harkály (*Dryocopus martius*), csuszka (*Sitta europoeae*), rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactylus*), szécinege (*Parus major*), szalakóta (*Coracias garrulus*), törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*) vagy az idős fákhoz gallyfészekkel kötődő fajok: egerészölyv (*Buteo buteo*), vörös vércse (*Falco tinnunculus*), illetve egyéb gerinctelenek, mint például a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*). Idős, őshonos facsoportok, faegyedek megőrzésével a szomszédos gyepterületek speciális mikroklímája biztosítható, illetve hozzá kapcsolódó élővilágával növeli a terület diverzitását, mozaikosságát.

Az éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások előzetes egyeztetésére a szomszédos gyepterületek, jelölő élőhelyek (*1530 Pannon szikes sztyeppék és *6250 Síksági pannon löszgyepek) védelme (pl. fokozott taposás, rágás) érdekében javasolt.

a) Kezelési egység kódja: KE9 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Mocsárrétek

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR)

1. – /D34 Mocsárrétek

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Mocsárréteket elsősorban legeltetéssel, ennek hiányában kaszálással szükséges hasznosítani, kezelni. A legeltetés elsősorban juh, kecske, ló és szarvasmarhafélékkel javasolt. A legelőnyomás mértéke az ökológiai viszonyoktól függően változhat, illetve a legeltetési időszak mértéke is.

A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos cserjék és fák megőrzését biztosítani kell, kivágásukra gazdasági okból nem kerülhet sor. A természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával, természetvédelmi céllal, a természetes gyepek túlzott térvesztésének elkerülése érdekében állományuk gyéríthető, zárt állományaik kialakulását meg kell akadályozni

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék
GY70	Legeltethető állatfaj: lófélék (ló, szamár)
GY91	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnak el kell telnie.
GY94	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY96	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY98	A kaszálatlan területet kaszálonként más helyen kell kialakítani.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Hagyás foltok területének növelése, ezen belül a jelentős számban előforduló kistűzű aszat élőhely-foltjainak kaszálatlanul hagyása javasolt. Kaszálás helyett az extenzív legeltetés folytatása/visszaállítása elsősorban lófélékkel és szarvasmarhafélékkel javasolt.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

További kivett (tanyahely, állattartó hely) területek kialakítása nem javasolt.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

További erdőtelepítés és energia ültetvény létrehozása nem támogatandó.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő kialakítása támogatható, elsősorban a területen jelenlévő idős fák meghagyásával, ennek hiányában telepítéssel. Madárvédelmi berendezések (T-ülők) kihelyezése támogatható.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Ezen élőhelyek kezelési egységekben való szétválasztása szükséges volt a nagyobb legelőnyomás megállapítása érdekében, hiszen ezen üdébb élőhelyen a biomassza termelés is nagyobb. Lehetőség szerinti legeltetés a természetkímélőbb gyepterületi forma, legeltethető állatfajok mindegyike alkalmazható térben és időben a természetvédelmi kezelő szervvel egyeztetve a területen. A kaszálás technikai hátterén kívül (dobkasz károsítása) egyéb javaslatok is segítik a gyepterület hosszú távú fenntartását. A kaszálás során meghagyandó hagyasfoltok kijelölésénél figyelemmel kell lenni a kisméretű aszat (*Cirsium brachycephalum*) legerősebb állományaira és ezen foltokban szükséges kijelölni, azon foltokban ahol a kisméretű aszat állománya, illetve egyéb védett növényfajok állománya nem fordul elő, elegendő a 10-15 %-os hagyasfolt kialakítása, azonban olyan területeken ahol ezen fajok állománya megtalálható javasolt az állománya megőrzése érdekében, nagyobb 15-20 %-os hagyasfoltok kialakítása, mely során a növény állománya a folton belül helyezkedik el.

a) Kezelési egység kódja: KE10 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Bányagödör

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhelyek/ÁNER):

1. - /U7 Anyagbányák, kubikgödrök, löszfalak

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Intenzív gazdálkodás nem javasolt az élőhelyen. Általában növényzet nélküli vagy gyér növényzettel borított, anyagkitermelésből származó gödrök, falak és spontán regenerálódó, vázталajú felületek, homok-, vagy tőzeg és kavicsbányák, és kubikgödrök. mesterséges löszfalak.

A madarasi löszgyepen egy élőhely-foltot érint ezen ÁNER kategória, amely egy feltehetően illegális, mára felhagyott löszös homokbánya maradványa, a meredek partfalban fokozottan védett gyurgyalagok (*Merops apiaster*) költenek, róka (*Vulpes vulpes*)/borz (*Meles meles*) telep van, illetve illegális szemétként működött. A partjának oldala jól regenerálódik, sok helyen tavaszi hérics (*Adonis vernalis*) több tízes állománya található.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslat.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Fejlesztési lehetőség az üregben fészkelő madárfajok számára gyurgyalag (*Merops apiaster*), partifecske (*Riparia riparia*) a jövőben rézsús oldalak egy részéből meredek falszakasz kialakítása.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Bányászat nem javasolt, az itt leomló falak anyagának elhordása sem javasolt. A természetes leomlás folyamatát megakadályozni csak kivételes esetekben (mint például kulturális örökségvédelem) javasolt. Az esetleges partfalerősítés során is mindenképp meg kell hagyni olyan szakadó partfalakat, amelyek hosszú távon a madarak költésének fennmaradását szolgálják.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Madárvédelmi berendezések telepítésének támogatása javasolt.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Kezelést nem igényel, kivéve az illegális hulladék elszállítását és további elhelyezés megakadályozását.

3. 2. 2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Az egyes kezelési egységek f) pontja alatt már szerepelnek az élőhely-rekonstrukcióra és élőhely-fejlesztésre vonatkozó javaslatok (KE1, KE2, KE3, KE4, KE5, KE7, KE8, KE9, KE10), de az egész tervezési területre vagy részterületekre vonatkozó javaslatokat itt fogalmazzuk meg.

A területet érintő legfontosabb élőhely fejlesztési beavatkozásnak a vízhiányból fakadó károk csökkentése, illetve a vízutánpótlás kell, hogy legyen.

A garai Sós-tó meder körüli magasabb fekvésű degradált területek helyreállítása is, amelyek egyben a tó helyi vízgyűjtőjét képezik. Ezek közül legjelentősebb a környező szántóterületek visszagyepesítése. A visszagyepesítést el lehet végezni közvetlenül a környező természetsszerű gyepterületekről betakarítható fűmagkeverék telepítésével vagy lucernatelepítéssel, amelynek kiöregedési folyamata során megfelelő propagulumforrás esetén fokozatosan települnek be a termőhelyre jellemző növényfajok.

A tervezési terület roncsolt, degradált részein a nem jelölő élőhelyekhez kötődő tájidegen növényfajokkal kapcsolatos rehabilitációs beavatkozások is szükségesek a Natura 2000 célokkal összhangban, amelyek a beavatkozást igénylő inváziós növényfajok szerinti részletezésben az alábbiak:

Selyemkóró (*Asclepias syriaca*) – Marginális jelenlétű faj. Szerencsére elmondható,

hogy nagy, összefüggő állományai nincsenek jelen a tervezési területen, ennek ellenére fontos, hogy a terjeszkedésének gátat vessünk. Nem szabad megvárni, hogy nagyobb állományai alakuljanak ki. Sajnos a szél útján kiválóan terjed, így nagyobb távolságból is érkezhettek majd magforrások. Állandó legeltetéssel és kaszálással, szükség esetén egyedei vegyszeres kezeléssel szorítható vissza állományai. Virágzásban történő tisztítókaszálása után kisarjadó telepei újabb őszi tisztítókaszálással és/vagy legeltetéssel javasolt kezelni. A szórtan, kisebb sűrűségben található egyedek pontszerű permetezéssel, vegyszeresen is kezelhetők.

Magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) – A nedvesebb, mélyebb részeken jelentkező özönnövény. Kaszálással (évi kétszer, egyszer virágzásban, egyszer pedig őszi tisztítókaszálással) még karban tartható az állománya, de nagyobb terjeszkedésénél el kell gondolkodni esetleges, drasztikusabb beavatkozásokon is (pl.: vegyszeres gyomirtás). Hagyas folton belül kerülni kell a fertőzött részek fennhagyását.

Fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) – Kétféle eredetű a területeken, van telepített, erdő művelési ágban, és van spontán gyökérsarj eredetű a kezelés hiánya miatt a gypszeleken. Kezelése a nem erdőművelési ágú területeken szükséges. Terjedése nem erőteljes, de a meglévő fertőző pontokat meg kell szüntetni, idősebb egyedeket lábon, vegyszeres kezeléssel javasolt visszaszorítani.

Bálványfa (*Ailanthus altissima*) – Nem őshonos fafajok spontán állományai (ÁNER: S6) és facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) fafajai közül az akác mellett az egyik leggyakoribb faj. Több foltban homogén állományai is megtalálhatóak, elsősorban tanyahelyeken, csatornapartokon, ahol előzetesen fakivágással érintett területeken erőteljes sarjtelepeket alkot. Fahasználat nem javasolt, mert sarjtelepei még erőteljesebb növekedésbe kezdenek, kizárólag egyedi vegyszeres kezeléssel, lábon való elöléssel irtandó a területről. Kívágni csak biztosan elhalt, elszáradt egyedeket javasolt, a sarjtelepei kialakulásának megelőzése érdekében.

Keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) – Szikes, löszös gyepek egyik legjellemzőbb fás szárú faja. Egyedi, vegyszeres kezeléssel (injektálással) szorítható vissza. Idősebb egyedei alkalmasak nyári delelőállásnak a legelő jószágok számára, – míg ezt őshonos fafajjal nem sikerül pótolni – addig összes egyedének eltávolítása meggondolandó.

Vízgazdálkodási-vízmegőrzési javaslatok:

Igali-csatorna

Általános karbantartási javaslatok:

Csatornák karbantartásakor a hínárkaszálást, nádvágást szükséges előnyben részesíteni a kotrással (beleértve a gyökérszárak kiszáradását) szemben. Előbbiek évente többször is végezhetők, az engedélyezett időszakon belül.

Kotrásos karbantartás esetén elsősorban félszelvényű kotrást kell végezni. Az érintetlenül hagyott oldalt leghamarabb két év múlva lehet megkotorni.

A csatornaszelvényben oldalirányú kiöblösödések kialakítására kell törekedni, amelyeket a kotrásos karbantartásból ki kell hagyni. Ezek menedékterületként szolgálhatnak a kotrás által hátrányosan érintett élőlények számára.

A kotrásos karbantartás augusztus 1. és október 15. között történjék, mert ez zavarja legkevésbé az élőlények szaporodását, illetve a téli telelést. A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetve, indokolt esetben július 1-től október 30-ig terjeszthető ki a karbantartási időszak. Ettől eltérni rendkívüli havária helyzetben lehet.

A meder növénytelenítése (a parti sávot és a csatorna nádszegélyét nem érintő hínárkaszás) június 15. és február 15. között, a parti sáv rendezése július 15. és február 15. közötti időszakban történjen. Ettől eltérni rendkívüli havariahelyzetben lehet.

Vegyszeres növényzetirtás nem végezhető a védett, illetve Natura 2000 területtel érintett csatornaszakaszokon. (Vízi szervezetekre nem teljesen ártalmatlanok a használt szerek, vegyszerkönyvekből és szakirodalomból ez igazolható, például a legszélesebb körben használt, glifozáttartalmú szerekre is. A kaszás csupán visszaszorítja, de nem irtja ki a vízi növényzetet, amely részben jelölő élőhelyeket képviselhet a csatornában, részben az ott élő, jelölő fajok élettevékenységéhez nélkülözhetetlen táplálékként, búvóhelyként, szaporodó helyként. Ráadásul a vegyszerezéssel nem spórolható meg a mechanikai irtás és összegyűjtés, csak a zavaró hatások száma gyarapszik.)

Igali 2., 26., 28. csatorna (Gara 0269, 0268, 0266 hrsz.-ú ingatlanok): A csatorna közelében lévő, jó állapotú, Natura 2000 gyepterületek és ott tenyésző nagy állományú kistestű aszat populációjának megőrzéséhez szükséges talajvízszint biztosítása csak a torkolatnál létesített időszakos vagy állandó teljes keresztmetszetű elzárása javasolt.

Jezeri-csatorna (Madaras 089 hrsz.-ú ingatlan): A csatorna mindkét oldalán jó állapotú, Natura 2000, gyepterületek és ott tenyésző nagy állományú kistestű aszat populációjának megőrzéséhez szükséges talajvízszint biztosítása csak a torkolatnál létesített időszakos vagy állandó teljes keresztmetszetű elzárása javasolt.

Kisréti-csatorna (Madaras 057 hrsz.-ú ingatlan): A csatorna közelében lévő, jó állapotú, Natura 2000 gyepterületek és ott tenyésző nagy állományú kistestű aszat populációjának megőrzéséhez szükséges talajvízszint biztosítása csak a torkolatnál létesített időszakos vagy állandó teljes keresztmetszetű elzárása javasolt.

Paplaposi-csatorna és I. mg. (Madaras 062, 064, 065 hrsz.-ú ingatlanok): A csatorna közelében lévő, jó állapotú, Natura 2000 gyepterületek és ott tenyésző nagy állományú kistestű aszat populációjának megőrzéséhez szükséges talajvízszint biztosítása csak a torkolatnál létesített időszakos vagy állandó teljes keresztmetszetű elzárása javasolt. Karbantartásuk az Igali-csatornánál részletezett általános karbantartási javaslatok alapján.

Közlegelői-csatorna (Madaras 083 hrsz.-ú ingatlan): Karbantartásuk az Igali-csatornánál részletezett általános karbantartási javaslatok alapján.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*): A gyepterületekre vonatkozó fenntartási és fejlesztési javaslatokban is említett, természetkímélő kaszálásokkal, és főleg a jelenleginél nagyobb hagyás foltokkal (10-30%), illetve a mozaikos, részterületes kaszálási módszerekkel biztosítható hosszú távon a faj állományának fennmaradása. Ott ahol özönnövényekkel erősen fertőzött állománya van, hagyás foltként nem javasolt meghagyni. Elszórt nádban és zártabb nádfoltok kaszálhatóak a gyep javára.

Molnárgörény (*Mustela eversmanni*): A terület mozaikosságának fenntartásával, illetve a szántóterületeken használatos rágcsáló irtó szerek mellőzésével megőrizhető a jelenlegi állomány. Különösebb fajvédelmi tevékenység nem szükséges. Állománya kevésbé ismert, felmérésére javasolt a jövőben több energiát fordítani.

Dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*): Közel azonos ökológiai igényű fajok. A már ismertetett vízgazdálkodással, ésszerű vízvisszatartással biztosítható számukra az optimális élőhely igény, különösebb védelmi intézkedést – ezeken kívül – nem igényel.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Kutatás

A jelölő fajokra és jelölő élőhelyekre további kutatások szükségesek. Elsősorban élőhely-preferencia vizsgálat, egyes fajok tekintetében génállomány vizsgálata (pl. dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) javasolt a genetikai hovatartozás tisztázása érdekében. Ezen túlmenően molnárgörény táplálékszerzési és táplálékválasztási kutatások javasoltak.

Monitorozás

Faj szintű monitorozás

Valamennyi jelölő állatfaj monitorozása indokolt különös tekintettel arra, hogy a kezelésben jelentős változások várhatók, illetve rehabilitációs beavatkozások is tervben vannak. A kételtű- és hüllő fajok állományáról a jelöléskor és a tervkészítéskor egyaránt csak hozzávetőleges becsült adatok álltak rendelkezésre, ezért 2 jelölőfaj a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) állományviszonyait alapállapot szinten reprezentatív mintavételeken alapuló becsléssel meg kell határozni. Ezt követően az NBmR és Natura 2000 monitorozási protokoll módszertani javaslatai szerint reprezentatív mintavételekkel legalább 6 évente célszerű megismételni, de a szélsőségesen száraz vagy vizes esztendőekben a kiugró populációs csúcsokat is célszerű rögzíteni.

Kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*) felmérését 6 évente javasolt elvégezni, az előzetesen kijelölt mintaterületeken belül.

Közösség szintű monitorozás

1. Növénytakasulások közösségi szintű vizsgálata 6 évente, NBmR protokoll szerint

2. Bogár- és egyenesszárnyú közösségek monitorozása, 2 évente, a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer protokollja szerint

Élőhely szintű monitorozás

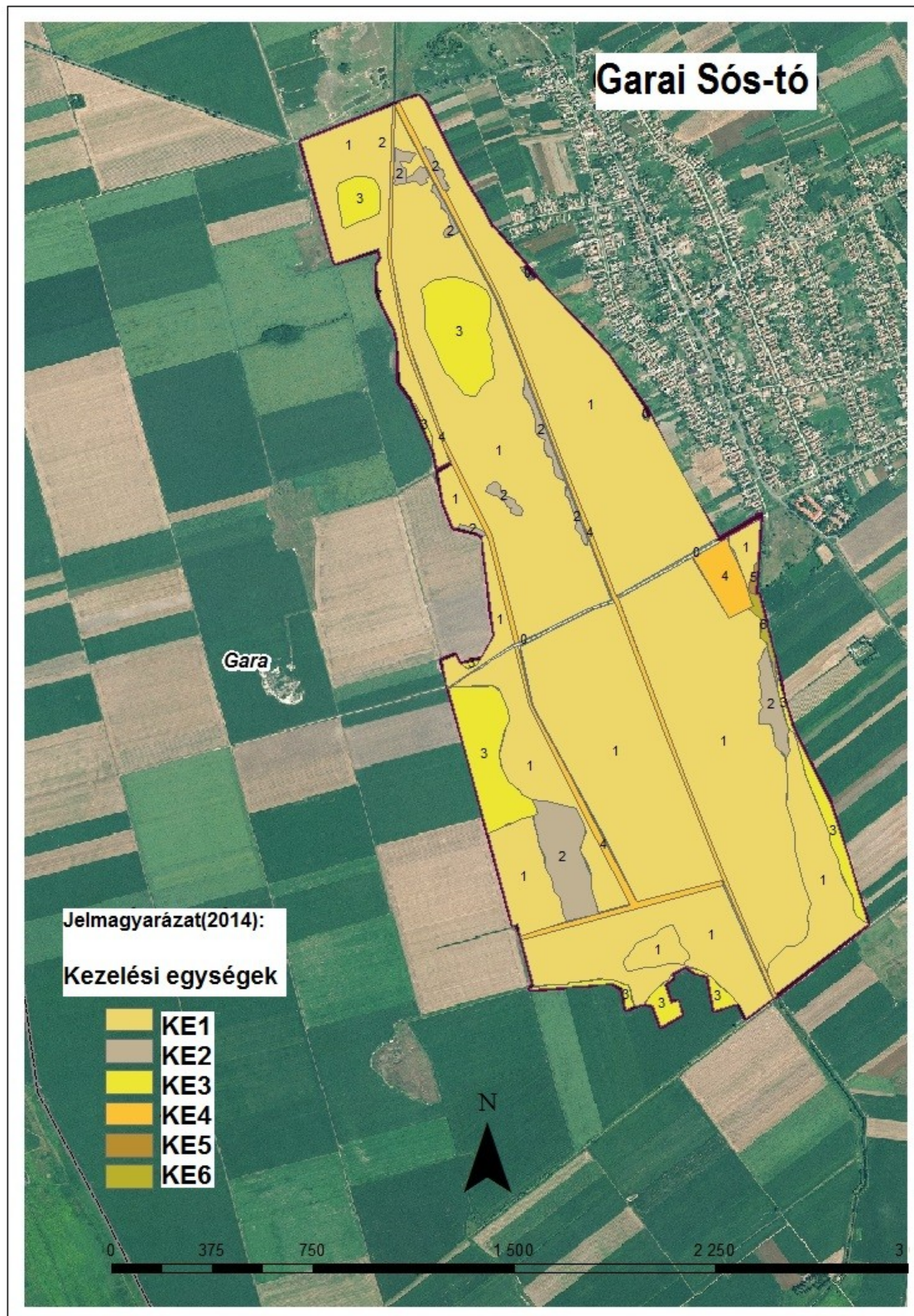
A mocsári és szikes élőhelyek jellegükből kifolyólag viszonylag dinamikusan változnak a szélsőségesen változó vízviszonyoktól függően, ezért az egyes évek között igen jelentős különbségek lehetnek. Az Á-NÉR szerinti élőhely térképezéssel legalább a fő élőhely kategóriák szerinti folthatárok változását lehetőleg távérzékelési háttéradatbázis segítségével 10 évente célszerű megismételni, de a szélsőségesen száraz, vagy vizes esztendőkből a változásokat időközben is célszerű rögzíteni. Részletes Á-NÉR szerinti térképezést is 10 évente javasolt végezni.

Területkezelések hatásainak monitorozása

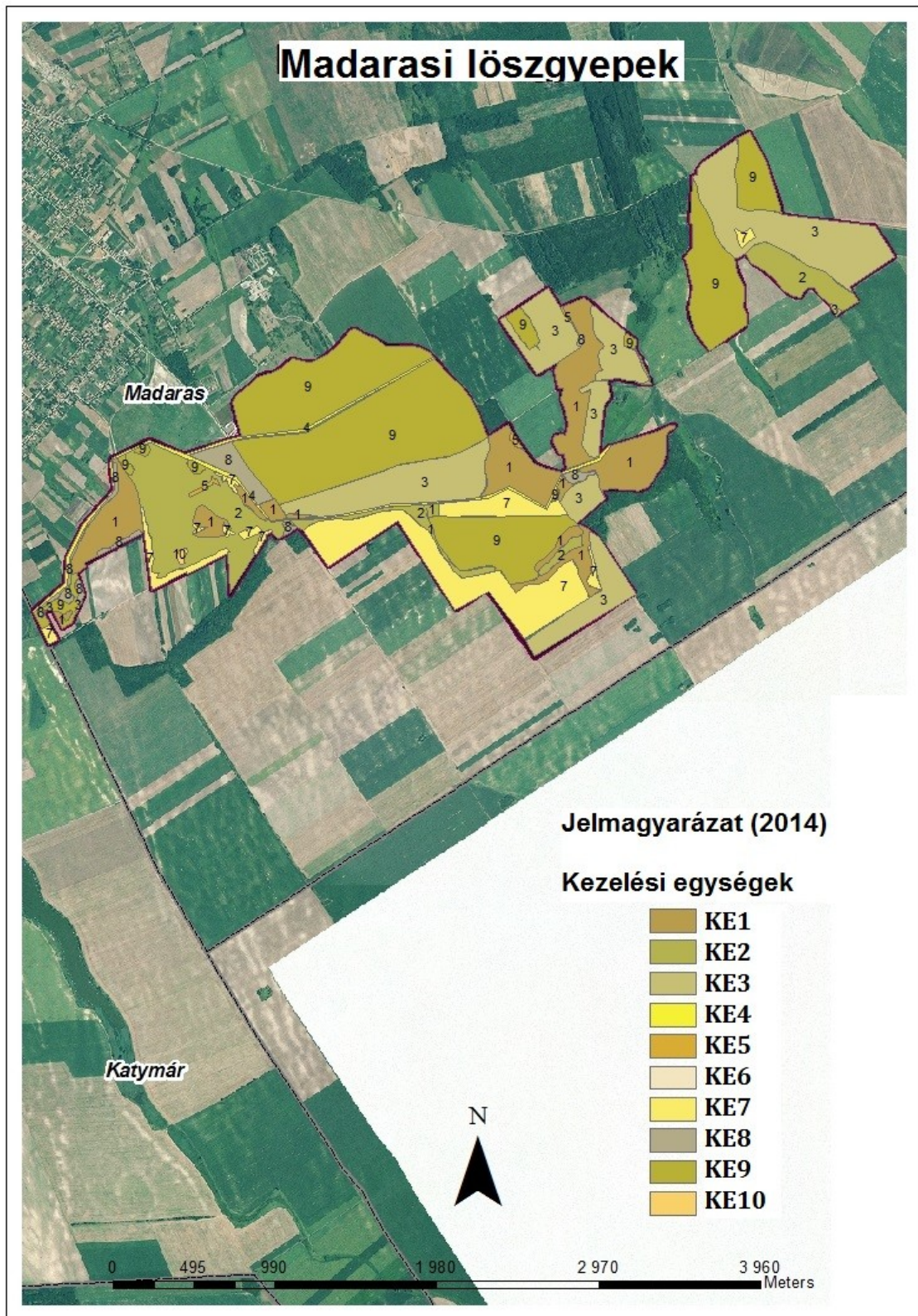
A fenntartási feladatok közül a legjelentősebb hatást a vízviszonyok változása és a fokozott legeltetés vagy kaszálás fogja gyakorolni, amelyek a teljes területre kiterjedően hatnak. A vízviszonyok alakulását indokolt monitorozni. A monitorozást érdemes lenne a területen lévő egyes felszíni vizek műtárgyainál telepített vízmérce (vízmércék) havi egy alkalommal történő leolvasásával végrehajtani szakmailag indokolt helyen vagy helyeken való vízmérce telepítésével. A legeltetés és a vízviszonyok együttes hatásaira vonatkozóan az Á-NÉR szerint élőhely térkép fog átfogó tájékoztatást adni.

3.2. 5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egység térképe (1.), 2014

A tervezési terület kezelési egység térképe (2.), 2014

3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdon viszonyok függvényében

3. 3. 1. Agrártámogatások

3. 3. 1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A Dél-Bácska (HUKN20004) Natura 2000 terület jelenlegi agrártámogatási lehetőségeit az alábbiakban foglaljuk össze.

Miként az ország más mezőgazdasági hasznosítás alatt álló területén, a jogszabályokban előírt, kötelező földhasználati előírások betartása esetén egységes területalapú támogatás igénybe vehető a területen.

Kiegészítő támogatásként, a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet kötelező előírásainak betartása és a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) fenntartása esetén, a 128/2007 (X. 31.) FVM rendelet alapján évente 38 euro/ha kompenzációs kifizetés vehető igénybe a gyepként hasznosított területeken.

A 25/2007. (IV.17.) FVM rendelet alapján igénybe vehető kedvezőtlen adottságú területeken (KAT) történő gazdálkodás keretében nyújtandó kompenzációs támogatások is elérhetőek.

Az önkéntesen vállalt előírásokért igényelhető mezőgazdasági támogatások közül az ország egész területén (a támogatható mezőgazdasági területeken) igénybe vehető, horizontális, továbbá jelen Natura 2000 terület esetében agrár-környezetgazdálkodási célprogramok - gyepgazdálkodási és szántóföldi célprogramok - állnak a gazdálkodók rendelkezésére. Ezek jogszabályi alapját az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009 (V. 14.) FVM-rendelet hatályos szövege képezi.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe a növény- és állatvilág fajgazdagságának növelése érdekében tett, nem közvetlenül gazdálkodási célú földhasználati intézkedésekre, így a 3. § (1) és (2) bek. alapján, egyebek között (a természetvédelmi szempontból legfontosabbakat említve):

- sövénytelepítésre;
- füves mezsgye telepítésére;
- környezetvédelmi célú gyeptelepítésre,
- természetvédelmi célú gyeptelepítésre;
- természetes alapanyagú madárvédelmi berendezések létesítésére.

A tárgyi Natura 2000 területen az erdőterületek fenntartási tervben foglalt céljainak megvalósítása érdekében igényelhető:

- a 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az EMVA-ból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló célprogramok,
- a 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az EMVA-ból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások,
- a 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az EMVA-ból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás.

Érintett blokkazonosító	Blokk összes területe	Támogatható terület
DEQVE-3-13	45,09	43,2

D3PNJ-L-13	63,1	59,51
D2L2J-V-13	47,29	44,59
D3M8J-4-13	3,38	2,92
D678J-T-13	5,74	5,51
D4NFJ-D-13	35,44	33,59
D4M8J-5-13	43,65	40,64
D8V8J-H-13	69,05	65,55
D4E8J-X-13	3,41	0
D502J-A-13	25,42	25,1
D53WJ-2-13	29,95	28,96
D63NK-4-13	22,2	17,94
DE2FK-4-13	49,74	40,95
D602K-D-13	29,41	28,43
D518K-L-13	64,33	61,52
D6HMK-J-13	45,79	42,73
DJ4VK-P-13	6,59	5,56
D5AVK-J-13	21,65	20,77
D2D2K-N-13	22,4	20,81
D39NK-7-13	11,6	0
D2L2W-7-13	87,5	86,21

A Natura 2000 területet érintő MEPAR blokkazonosítók

3. 3. 1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az előbbi rendeletekben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 területen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban még szántó, nádas művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhely-védelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

A lezárult 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő, következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani.

Javasolt a teljes tervezési terület, a jelenleg kimaradó részek beemelése a Magas Természeti Értékű Területek új rendszerébe. Ez által a zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok magasabb kifizetési összegű és nagyobb természetvédelmi hozadéku, kifejezetten természetkímélő agrár-környezetgazdálkodási intézkedések is elérhetővé válnának a teljes terület gazdálkodói számára (minden művelési ágat érintően).

Tájegységi szinten a Kedvezőtlen Adottságú Területek új, bővülő lehatárolása (amennyiben a tervezési területek beletartoznának) az előírásaival segítheti a terület (az egész térség) legfontosabb problémáját jelentő szárazodás-vízmegőrzés-szélrózsa kezelését; mivel nagy kiterjedésű területeken tereli a gazdálkodókat a kevésbé vízigényes és tartósabb talajtakarást adó kultúrák megőrzése (állandó gyepek) és termesztése felé (évelő növények, takarmánynövények).

A kezelési egységek szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinél, műveleteinél és előírásainál (az érintett művelési ágakra vonatkozóan)

- javasolt a gyepek közé beékelődő illetve érintkező szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyeppel illetve vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának, illetve a feltört gyeprészek visszagyepesítésének kiemelt támogatása;
- erdő-környezetvédelem, szerkezet átalakítás és agrár-erdészeti rendszerek támogatása alapvető fontosságú; meg kell vizsgálni az állami erdőgazdálkodó részvételi lehetőségeit ezen programokba
- gyepek esetében a legeltetési sűrűség és a kaszálási időpont meghatározására, illetve a legelésből-kaszálásból kizárt területek lehatárolása az évekre előre megadott konkrét időpontok helyett alkalmasabb a nemzeti park igazgatóság által a gazdálkodóval közösen kidolgozott és évente felülvizsgált „legeltetési/kaszálási terv” alkalmazása; rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé az eltérő évi csapadékvizszinthez és a változó gazdálkodási adottságokhoz (állatállomány, szénigény, géppark);
- általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;
- fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területrészek beemelése a támogatható területek közé;
- fontos szempont az állami tulajdonú területkezelők (pl. állami erdőgazdaság, nemzeti park igazgatóság) támogatásokhoz, kompenzációs kifizetésekhez és agrár-környezetgazdálkodási kifizetésekhez való hozzájárítása, aminek a természetvédelmi szempontokat kellene előtérbe helyezni (az előírt, vállalt és elvégzett területkezelésért szektortól függetlenül járjanak a támogatások, kifizetések).

Továbbá az alábbi javaslatok is megfontolandók lennének:

- A jelenlegi támogatási szabályok felülvizsgálata, meglévő támogatási összegek közelítése az EU-s szinthez,
- A gyepterületen a nem termelő beruházások támogatásának folytatása és bővítése,
- Differenciált gyeptámogatás élőhely-specifikusan és földhasználatonként meghatározva, így fás legelők kialakításának támogatása, inváziós fajok elleni védekezés többlettámogatása, további speciális fajvédelmi többlettámogatások korlátozások miatt,
- Szántó, nádas, fásított terület művelési águ támogatási rendszer kidolgozása és bevezetése,
- Nem termelő beruházások támogatásának kidolgozása és bevezetése erdő művelési águ területen, így pl. madárvédelmi berendezések kihelyezése, odvas fák lábbon hagyása, ritka és őshonos cserjék megőrzése, vadgyümölcsök, idős fa- és cserje egyedeinek visszahagyása, fészket tartó fák visszahagyása,
- Nem őshonos erdőállományok fajok cserés erdőfelújításainak (legalább 3 különböző őshonos fajjal és cserjével egyben) történő többlettámogatása,

- Vízvisszatartásból eredő kieső bevételek kompenzálása
- A támogatást kifizető szerv támogatás elbírálási-, ellenőrzési- és kifizetési rendszerének átalakítása, a természetvédelmi kezelő nemzeti park igazgatóság szakmai befolyásoltságának erősítése,
- NATURA 2000 földhasználati szaktanácsadás többlettámogatása.

3.3.2 Pályázatok

A tervben javasolt további élőhely-fejlesztések kivitelezése pályázati forrásokból valósulhat meg (pl. KEHOP, LIFE). Jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területhez kapcsolódóan nincs egyéb javasolt eszköz a kezelési javaslatok megvalósításához.

3. 4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök

Általánosságban:

A Dél-Bácska Natura 2000 területen a fenntartási tervek elkészítéséhez kapcsolódóan a projekt megindulásakor levélben értesítettük az 1 ha területnél nagyobb területen gazdálkodókat, illetve az egyéb érintetteket. Az 1 ha-nál kisebb területtel rendelkezőket önkormányzati hirdetmény útján értesítettük a Natura 2000 fenntartási terv készítéséről és a szükséges információkról.

A továbbiakban a jelentősebb földhasználókat és a területen élőket az illetékes természetvédelmi örkerület-vezető felkereste és többségükkel egy személyes interjú készült, amelyen egy interjújegyzőkönyv került felvételre, melyet mindét fél aláírásával hitelesített. Az interjújegyzőkönyv tartalma az interjúk végétével feldolgozásra kerültek és a vélemények figyelembe lettek véve a tervezés folyamatában.

Az interjúkon túl a másik fontos kommunikációs eszköz a területen az egyeztető gazdafórum fórum volt, amelyet 2013. november folyamán szerveztünk. Az egyeztető gazdafórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhattak be, megoszthatták egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervekről, változtatásokat javasolhattak. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is. A fórumokat megelőzően a legfőbb érintettek számára postai (ajánlott levélben) vagy elektronikus úton megküldtük a terv egyeztetési változatát, illetve az érintett települések önkormányzatait megkértük az egyeztetési változat kifüggesztésére. A fórumokra meghívtuk a települések vezetőit, a helyi gazdálkodókat, az ingatlantulajdonosokat és ingatlankezelőket, egyéb tájhasználókat, a civil szervezeteket, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdászokat, az erdőfelügyelőket, a vízügyi szerveket és az illetékes Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkatársait. A fórumon elhangzottakat folyamatosan dokumentáltuk, és a javaslatokat a terv végleges változatába beépítettük. Természetesen a terv véleményezésére írásban, a projekt honlapjain (www.akusztikakft.hu, www.natura.2000.hu, www.knp.hu), illetve e-mailben vagy postai úton továbbítva is lehetőség volt. Az e-mailen és postai úton érkezett

írásos észrevételek és vélemények mindegyikére maradéktalanul levélben egyenként, ajánlott levélként válaszoltunk.

Felhasznált kommunikációs eszközök összefoglalása konkrét adatokkal:

Érintettek ajánlott levélben, önkormányzati közzététellel vagy e-mailen történő megkeresése, tájékoztatása

Az önkormányzatokat, a területileg illetékes hatóságokat és hivatalokat, az 1 ha területtől nagyobb területet használókat, illetve tulajdonosokat (vagyonkezelőket), valamint az érintett egyesületeket, civil szervezeteket 2013 áprilisában levélben (122 db) értesítettük a NATURA 2000 fenntartási terv-tervezés indulásáról, az 1 ha-nál kisebb területtel érintetteket pedig a Gara, Madaras és Bácsszentgyörgy Községek önkormányzati hirdetményén keresztül tájékoztattuk ugyanerről. Továbbá mellékelünk egy elérhetőségek egyeztetését és a tervezésben részvételi szándék kifejezését lehetővé tévő kérdőívet azoknak, akik levélbeni tájékoztatást kaptak a visszaküldés információival együtt. A visszajelzés aránya nagyon alacsony (5 % alatti) volt.

2013 novemberében ajánlott levélben (294 db) és e-mailben tájékoztattuk az érintetteket a terv tervezet írásbeli véleményezési lehetőségeiről, és ugyanabban a levélben mindenki meghívót is kapott a 2013. november 26-ai madarasi és a 2013. november 28-ai garai gazdafórumra.

Terepbejárás

Az egységes kérdéssoron alapuló személyes interjúk, terepbejárások lebonyolítását a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi örkerület-vezetője végezte el a jelentősebb területhasználókkal 2013 augusztusában, szeptemberében és októberében. Személyes megkeresésre, jegyzőkönyvezett terepbejárásra a jelentősebb nagyságú területen gazdálkodó területhasználók – akik legtöbb esetben földtulajdonosok/vagyonkezelők is – és a területi természetvédelmi örkerület-vezető által javasolt helyi gazdálkodók esetében került sor. Összesen 5 jelentős területhasználóval készült interjú, akik között leginkább gyepgazdálkodást (kaszálás/legeltetés) és szántóföldi mezőgazdálkodást folytató, nagyobb területtel bíró gazdák voltak. A gazdálkodókkal egyenként történt interjúk 2013.08.15-én, 2013.09.10-én, 2013.09.11-én és 2013.10.15-én zajlottak le. Az interjúk során kiderült, hogy a gazdálkodók ismeretei a NATURA 2000-ről eléggé hiányosak, illetve a meglévő információikat nagyon változatos forrásokból szerezték be ez idáig. Az interjúalanyok közül 5 magánszemély volt érintett. Az interjúk időpontjainak egyeztetése a természetvédelmi örkerület-vezető által előzetesen telefonon történt az interjú előtt 5 munkanappal. Az interjúkról mindkét fél által aláírt jegyzőkönyvek állnak rendelkezésre.

Weblap

A tervezés során a mindenkor NATURA 2000 fenntartási terv-tervezeteket és minden egyéb, a tervezéssel kapcsolatos információt a www.akusztikakft.hu, a www.natura.2000.hu és a www.knp.hu honlapon jelenítettünk meg aktuálisan.

Gazdafórum

A tervezés során 2 gazdafórumot szerveztünk 2013.11.26-án, Madaras településen, majd 2013.11.28-án Gara településen. A fórumon Madarason összesen 20 fő (+1 tervkészítő megbízott szakértő), Garán összesen 15 fő (+1 tervkészítő megbízott szakértő) érintett – gazdálkodók, földtulajdonosok, vagyonkezelők, települési önkormányzatok, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság és államigazgatási szervek képviselői – vettek részt. A fórumokon a fenntartási terv tervezetét a megbízott tervező mutatta be prezentáció keretében az érintett gazdálkodók és államigazgatási szervek számára, majd személyes beszélgetésre

(kerekasztal megbeszélésre) került sor. Az elhangzott vélemények, visszajelzések, javaslatok és válaszok a mindenki által aláírt emlékeztetőbe kerültek. A tervre vonatkozó javaslatok többsége a későbbiekben felhasználásra került a tervezésbe vagy beépítésre került a tervbe. A fórumon a tervet az Akusztika Kft. megbízott tervezője, továbbá a KNPI munkatársai képviselték.

Önkormányzati közzététel

A fenntartási terv-tervezetének közzététele az érintett 3 települési önkormányzatnál (Gara, Madaras és Bács-szentgyörgy) 2014.03.17 és 2013.04.02 között, illetve 2014. 03.18 és 04.03 között kifüggesztésre került azzal, hogy a véleményeket, javaslatokat 04.15-éig kell megküldeni postai vagy elektronikus úton az Akusztika Kft. címére.

Nyomtatott terv-tervezetének megküldése

A települések helyi falugazdászai, valamint az államigazgatási szervek és intézmények ajánlott levélben megkapták a fenntartási terv-tervezet nyomtatott példányát is véleményezésre. (44 db)

Alkalmazott kommunikációs eszközök összefoglalva:

A közvetítés a következő kommunikációs eszközök segítségével történik:

- jegyzőkönyvezett terepbejárás egy alkalommal nagyobb partnerenként (személyes megkeresések – a potenciális partnerekkel való személyes kapcsolatfelvétel egyik legfontosabb eleme a kommunikációs tevékenységnek.)

- gazdafórum két alkalommal (Madarason és Garán) (részletes beszámoló az érintett gazdálkodók, döntéshozó és felügyeleti szervek számára a fenntartási terv addigi eredményeiről, mind szélesebb körű ismertség és véleménynyilvánítás biztosítása).

- önkormányzati közzététel mindkét érintett (Madarason és Gara-Bács-szentgyörgyön) településen két alkalommal, (a projekt megindítása, a fenntartási terv eredményeinek elérhetősége, a mind szélesebb körű ismertség, nyilvánosság és véleménynyilvánítás biztosítása).

- az e-mailen és postai úton érkezett észrevételek és vélemények egyenként, ajánlott levélben megválaszolásra kerültek.

- minden érintett ajánlott levélben vagy e-mailben történő megkeresése, tájékoztatása egy alkalommal történt.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A Dél-Bácska Natura 2000 területen a kulcsérintettek Madaras és Gara Önkormányzata, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdász, valamint a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága. Kisebb mértékben érintett az Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, valamint a két település lakossága. Az interjúk alapján úgy tűnt, hogy az önkormányzatok és a gazdálkodók, valamint a KNPI között viszonylag gyakori, jó kapcsolat áll fenn, nem kis mértékben a területen illetékes természetvédelmi őrnek köszönhetően, aki személyes kapcsolatokat épített ki és ápol a faluban élőkkel. Mivel a két érintett település viszonylag kis település, a gazdálkodók jól ismerik egymást, gyakran egymástól is információhoz jutnak, ugyanakkor bizonyos helyzetekben összetartás helyett inkább versengenek egymással. A vízügyi szervvel a kapcsolat sokkal formálisabb, többnyire tavasszal, belvizes, csapadékos időszakban keresik egymást az érintettek. Az érintettek között a Natura 2000 kapcsán kialakult különösebb konfliktusról, ellenségeskedésről nem kaptunk információt.

A Natura 2000 hálózat nagyvonalakban ismert az érintettek körében, egyetlen

interjúalanyunk számára sem volt újdonság a program. A Natura 2000 mögött meghúzódó koncepció, illetve a területkijelölések mikéntje és a védendő értékek köre ugyanakkor kevésbé ismert, bár ezek iránt az információk iránt is volna igénye az érintetteknek. A legtöbb megkérdezett a Natura 2000 programhoz közvetlen előnyt nem kapcsol. Általánosságban úgy látják, hogy a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent, amit a gyepterületekre járó kompenzáció sem képes teljesen ellentételezni. A Natura 2000 kapcsán növekvő idegenforgalomra vagy más gazdaságilag is érezhető haszonra nem számítanak. Közvetett haszna a programnak az lehet, hogy a területhasználat tervezése átgondoltabbá válik.

A kommunikáció célcsoportjai összefoglalva:

- A fenntartási tervben előírtak végrehajtására kötelezettek:
 - gazdálkodók;
 - Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái;
 - Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok;
 - esetleges bányászati jogosultságok jogosítottjai és ezek gazdasági érdekképviselői szervei.
- A fenntartási terv elkészítésébe bevont partnerek:
 - együttműködő partner – területileg illetékes nemzeti park igazgatóság.
- A fenntartási terv eredményeit felhasználó, illetve a projekt végrehajtását felügyelő szervek:
 - az ágazatban működő döntéshozó, felügyeleti szervek;
 - támogatást biztosító és a végrehajtást felügyelő szervezetek;
 - helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet;
 - falugazdászok;
 - agrár-érdekképviselői szerv;
 - egyéb azonosított érintettek.

A tervkészítés során az alábbi érintettek bevonása történt meg:

Helyi érintettek:

Tulajdonosok (vagyongazdái) és/vagy földhasználók 1 ha terület alatt:
172 fő

Tulajdonosok (vagyongazdái) és/vagy földhasználók 1 ha terület felett:
77 fő

Önkormányzatok:

- Gara Önkormányzata 6522 Gara, Kossuth L. u. 62.
- Madaras Önkormányzata 6456 Madaras, Báthory István u. 1.

Egyéb intézmények:

Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szeged	Felső-Tisza part 17.
Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Bajai Kirendeltsége	Baja	Bajcsy-Zs. u. 10. Tóth Kálmán tér 7.
Nemzeti Környezetügyi Intézet Alsó-Duna-völgyi Kirendeltség	Baja	7.

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	Liszt Ferenc u. 19. Széchenyi I. u. 2/C.
Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság	Baja	
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földhivatala	Kecskemét	Fecske utca 25.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Kecskemét	Halasi út 36.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	Kecskemét	József A. u. 2. Szent István krt. 19/a
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatal	Kecskemét	
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	Kecskemét	Nagykőrösi út 32. Szent István krt. 19/a
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelősége	Kecskemét	Bajcsy-Zsilinszky Endre krt. 2.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi Felügyelősége	Kecskemét	Bajcsy-Zsilinszky Endre krt. 2.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Felügyelősége	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Fogasztóvédelmi Felügyelősége	Kecskemét	
Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Hatósága	Szeged	Bécsi krt. 5.
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Bács-Kiskun Megyei Kirendeltsége	Kecskemét	Kisfaludy u. 6.
Magyar Államkincstár Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság	Kecskemét	Szabadság tér 1.
Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság	Kecskemét	Batthyány u. 14.
Magyar Közút Nonprofit Zrt. Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság	Kecskemét	Bocskai u. 5.
Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara	Kecskemét	Tatársor 6.
Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Kecskemét	Árpád krt. 4.

Bányavállalkozó:

Magyar Horizont Energia Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Budapest	Nagy Jenő u. 12. VI. em.
--	----------	--------------------------

Vadásztársaság:

Madarasi Földtulajdonosok Vadászati Közössége	Madaras
Garai Nimród Vt.	Gara

Civil szervezetek:

Gara- Bácsszentgyörgyi Gazdakör	6522 Gara, Kossuth. L. 62.
Környezetünk, Természetünk Alapítvány	6456 Madaras, Virág u. 2.
Madaras község környezetvédelméért	6456 Madaras, Nagyboldogasszony utca

és kulturális értékeinek megóvásáért Közhasznú Egyesület	8.
---	----

Falugazdász:

Bács-Kiskun megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal körzeti iroda
Baja, 6500 Baja, Szent Imre tér 2.

További érintettek, nagy földhaszonbérlok, földhasználók:

Dél-Gabona Kft	6454	Bácsborsod	Cérnahát tanya 1
Madarasi Béke Mezőgazdasági Szövetkezet	6456	Madaras	Báthori utca 10
MÉB Kereskedelmi Kft	6500	Baja	Tóth K. utca 9
Csóke Bt.	6430	Bácsalmás	Ady Endre utca 22
Lipták Katalin	8500	Pápa	Vajda P. lakótelep 45 fsz 1
Lipták József	8500	Pápa	Vajda P. lakótelep 45 fsz 1
Nagy Tibor	8426	Pénzesgyőr	Kóris utca 30
Nagy Tibor József	8426	Pénzesgyőr	Kóris utca 30
Nagy Tibor Józsefné	8426	Pénzesgyőr	Kóris utca 30

Vízgazdálkodási Társulat:

Bácska-Margittaszigeti Vízgazdálkodási Társulat 6500 Baja, Bajcsy-Zsilinszky u. 50.

3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

Az országos szinten érintett hatósági és területi kezelő szervezetekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) szintén a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői a projekt megindulásakor felvették a kapcsolatot egy kérdőív segítségével, melyben megkérdezték, hogy az érintett szervezet miként kívánnak a tervezési munkába bekapcsolódni, véleményt alkotni. A kérdőíveket kitöltve és visszaküldve a vélemények rendszerezésre kerültek, majd az abban foglalt választás szerint lettek figyelembe véve a tervezési munkában. Kiemelt figyelmet kapott a interjúzás során a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságának munkatársaival való egyeztetés: az eddigi tapasztalatok, nehézségek és a tervezett természetvédelmi beavatkozások alapos megismerése érdekében személyes találkozóra és több órás terepi bejárásra került sor a KNPI helyi munkatársával. Ez 5 érintettel, nagyobb gazdálkodóval történt meg sikeresen.

Az interjúk tapasztalatai:

Az interjúk alapján úgy tűnt, hogy az önkormányzatok és a gazdálkodók, valamint a KNPI között viszonylag gyakori, jó kapcsolat áll fenn, nem kis mértékben a területen illetékes természetvédelmi őrnek köszönhetően, aki személyes kapcsolatokat épített ki és ápol a faluban élőkkel. Mivel a két érintett település viszonylag kis település, a gazdálkodók jól ismerik egymást, gyakran egymástól is információhoz jutnak, ugyanakkor bizonyos helyzetekben összetartás helyett inkább versengenek egymással. A vízügyi szervvel a kapcsolat sokkal formálisabb, többnyire tavasszal, belvizes, csapadékos időszakban keresik egymást az érintettek. Az érintettek között a Natura 2000 kapcsán kialakult különösebb konfliktusról nem kaptunk információt.

A Natura 2000 hálózat nagyvonalakban ismert az érintettek körében, egyetlen

interjúalanyunk számára sem volt újdonság a program. A Natura 2000 mögött meghúzódó koncepció, illetve a területkijelölések mikéntje és a védendő értékek köre ugyanakkor kevésbé ismert, bár ezek iránt az információk iránt is volna igénye az érintetteknek. A legtöbb megkérdezett a Natura 2000 programhoz közvetlen előnyt nem kapcsol. Általánosságban úgy látják, hogy a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent, amit a gyepterületekre járó kompenzáció sem képes teljesen ellentételezni. A Natura 2000 kapcsán növekvő idegenforgalomra vagy más gazdaságilag is érezhető haszonra nem számítanak. Közvetett haszna a programnak az lehet, hogy a területhasználat tervezése átgondoltabbá válik.

A tervkészítés során 2 alkalommal megtartott nyílt gazdafórum történt Madaras településen, 2013. november 26-án és Gara településen 2013. november 28-án.

A fenntartási tervre nem érkezett érdemi módosítási javaslat, inkább észrevételeket, kérdéseket tettek fel, amelyekre adott tervkészítői választ és a KNPI későbbi kiegészítését az emlékeztető (1. számú melléklet) tartalmazza részletesen.

A tervkészítés különböző fázisaiban adott szóbeli (gazdafórumon) és írásos vélemények (gazdálkodói, hatósági, kezelői stb.) mindegyike feldolgozásra és egyenkénti megválaszolásra került. A javaslatok a felhasználhatóság szintjén beépítésre kerültek a fenntartási tervbe. Erről szintén a külön levélben értesítést kapott a véleményező. (2. számú melléklet)

A gazdafórumon elhangzott szóbeli, valamint az írásos vélemények összefoglalva az alábbiak voltak:

A fórumokon elhangzott észrevételekből és az írásban beérkezett véleményekből jól látszik, hogy minden megszólaló érdekelt a maga szempontjait tekinti elsődlegesnek. Mivel ezeket a szempontokat össze kell hangolni egymással és a természetvédelmi célkitűzésekkel, szükségszerűen vannak nem beépíthető javaslatok. Összességében elmondható, hogy egymás meghallgatása zökkenőmentesen zajlott és segítette egymás szempontjainak megértését, valamint a terv javára szolgált.

- Mindkét gazdafórumon elhangzott, gazdálkodók általi felvetések és kérdések egy része arra irányult, hogy kevés információ van a birtokukban a NATURA 2000-ről és a jövőbeni információk és ismeretek milyen módon szerezhetők majd be, illetve milyen csatornákon keresztül jutnak majd el hozzájuk. Itt válaszul azon álláspontra jutott a hallgatóság, hogy a természetvédelmi örnek és a falugazdásznak nagy szerepe lesz az információ célba juttatásában.
- A gazdafórum felvetései között szerepelt továbbá, hogy a NATURA 2000 kompenzáció elérése túlságosan sok adminisztrációval jár, illetve megkérdőjelezték azt, hogy a helyi vélemények eljutnak-e majd végső soron a döntéshozókhoz, van-e értelme a vélemények és problémák aprólékos kifejtésének.
- A gazdafórumok közül a garai gazdafórumon elsősorban a garai Sós-tó speciális területi jellegéhez kapcsolódóan a belvizes időszakok kezelése, az Igali-Főcsatorna szerepe és vízjogi üzemeltetési engedélyének hiánya, a vízügyi kezelő feladata, a vízvisszatartás, a terület vízháztartása és a peremterületekről bejövő szennyezések megakadályozása foglalkoztatták az érintetteket leginkább.
- Az írásos vélemények közül a legaprólékosabban és legrészletesebben a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága véleményezte a terv-

tervezetet, aki az egyes kezelési egységeken belül az erdőkre vonatkozó kezelési előírások értelmezését és relevanciájának átgondolását kérte a tervkészítőtől, illetve az észrevételek és elírások, pontatlanságok kijavítását kérte a tervben. Ez meg is történt a tervkészítés során.

- Gara Község Alpolgármesterének és az Igali-főcsatorna vízügyi kezelőjének írásos véleményező levelében az Igali-főcsatorna vízkormányzását, a vízvisszatartást, a vízmegőrzést taglalták részletesen a maguk szempontjai, nézőpontja és érdekei alapján.

Kiskőrös, 2015. március 17.

.....
Agócs Gábor
tervkészítő szakértő